

Met verve

Margot van de Plas

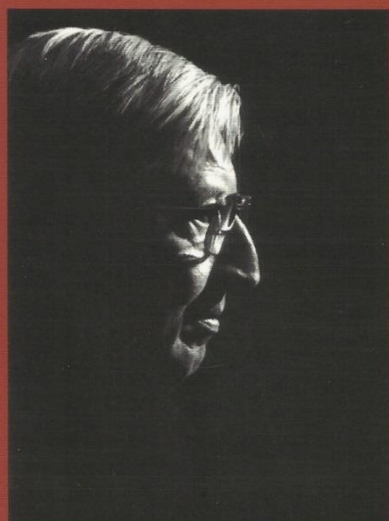
het archief van

Wim van de Plas

kunstschilder en docent

Wim van de Plas

1913 – 1984

Je bent als kunstenaar voornamelijk portrettist geweest. Je hebt al die personen, die je geschilderd hebt, doorgrond, bespied, becommentarieerd en letterlijk op hun plaats gezet en je hebt daarmee jezelf ook een plaats gegeven. Je hebt je vakkennis, je kunde en je emoties willen doorgeven aan duizenden jongeren. Je hebt je niet blind gestaard in de techniek maar grenzen verlegd naar de wereld van alledag, in het theater, de werkelijkheid van de natuur en van de maskerade."

Ad van den Berg, oud-directeur van de Koninklijke Akademie voor Kunst en Vormgeving in 's-Hertogenbosch bij het afscheid van Wim van de Plas in 1978.

Met verve

het archief van
Wim van de Plas
1913 - 1984

Margot van de Plas

Inhoud

Inleiding	7
Udenhout	
<i>Ik houd van mijn geboortedorp</i>	10
Amsterdam	
<i>Alle brevetten halen, die er zijn</i>	14
Antwerpen	
<i>Een vrijere teugel</i>	19
Oorlogstijd	
<i>Kunst in Vrijheid</i>	23
Parijs	
<i>Pour m'enrichir</i>	30
Rome	
<i>Pastor Angelicus</i>	34
's-Hertogenbosch	
<i>Ik wil opbouwend werk verrichten</i>	40
Helvoirt	
<i>Hier kan ik werken</i>	46
Bezielde werk leeft	61
Uitspraken van Wim van de Plas	69
- uit werkstuk van Jeanne van Dijk-Lautenslager in 1963	
- uit interview met Jeanne Tervoort in 1978	
Impressie van het werk	78
Biografie	102
Opdrachten	107
Tentoonstellingen	109
Publicaties	117
Personenregister	121

Inleiding

Het is voor mij niet mogelijk de kunstenaar en docent Wim van de Plas los te zien van de vader die hij voor mij was en eerlijk gezegd streef ik daar niet naar, integendeel. Hij heeft met verve gewerkt en ook geleefd. Ik voel me sterk verbonden met hem.

Na zijn plotselinge overlijden in 1984 had ik de behoefte om zijn documentatie te bewaren en te ordenen, zodat ik aan mijn kinderen later zou kunnen vertellen wat voor een bijzondere opa ze hadden. In 1986 kwam mijn eerste boek tot stand “Met hardnekkige stelligheid – leven en werken van Wim van de Plas” en was bedoeld voor alleen de naaste familieleden.

Vandaag, 10 februari 2013, zou hij 100 jaar geworden zijn en ik weet samen met iedereen die hem persoonlijk gekend heeft, dat hij dit feit als een bourgondiër had willen vieren. Rondom deze mijlpaal heb ik besloten het Archief WimvandePlas in boekvorm als naslagwerk voor anderen toegankelijk te maken. Voor degenen die mijn vader gekend hebben als kunstenaar en docent en ook voor mensen die nu voor het eerst in aanraking komen met zijn werk. Zijn bezieling heeft mensen weten te raken, getuigen ook de kranten.

Uit de biografie “Met hardnekkige stelligheid” (1986)

De Maasbode schreef in juli 1940 naar aanleiding van de tentoonstelling van de Bredasche Kunstkring over het werk van Wim van de Plas: "Hij schildert onstuimig en tegelijkertijd met loerende nauwlettendheid, met goed gevoel voor de plastische waarden van zijn vurig coloriet bovendien. Hij vat den kop in zijn geheel, rukt hem toch niet uit omgeving en sfeer en treft met intuïtieve zekerheid de karakteristieke kern. Zoo werkt hij het kleine doek van de partij der oogen uit, het andere naar den achter brilleglazen verschanste blik toe. Beide malen definieert hij den zitter in verschijning en psyche met hardnekkige stelligheid."

De titel van mijn biografie is ontleend aan het krachtige woordgebruik in bovenstaand artikel. Het duidt op de zelfbewuste kunstenaar en op het doorzettingsvermogen waarmee hij zijn doel bereikte. Dit doel was het werken zelf, het steeds opnieuw observeren, analyseren en indringend benaderen van het gekozen thema, zijn hart te laten spreken. Hij verwoordt dit tijdens het interview van 1978 met Jeanne Tervoort over zijn keuze voor Antwerpen na zijn studie in Amsterdam: "...want in Vlaanderen was een levende stroming en dat was de School van de Leye met Gustave de Smet, James Ensor en Opsomer. Dat waren grote mensen en om die atmosfeer daar te kunnen proeven tussen de Belgen, tussen de Vlamingen, dat was mijn grote wens. En om mijn aanvankelijke, serieuze studie daar een vrijere vorm te geven, een vrijere teugel. Om ook daar mezelf meer te transponeren in het schilderen, in het verven op een doek. Te verven. Mijn hart te laten spreken."

Reisimpressies

Wim van de Plas was geboeid door de geschiedenis van de kunst, de verscheidenheid van mensen wereldwijd. Hij absorbeerde deze tijdens zijn excursies naar landen rond de Middellandse Zee, Scandinavië, Iran en later ook India. De schetsen en uitgewerkte reisimpressies laten deze fascinatie duidelijk zien. Net zoals de rijke verzameling aan aantekeningen, stoffen, dia's, kaarten, beeldjes en boeken en vooral de plastische verhalen over de betovering die hij waarnam en de

Rome

“Pastor Angelicus”

Inmiddels had Wim de smaak van het reizen goed te pakken en daarom ging hij op uitnodiging van zijn Italiaanse vriend, architect Piero Albonetti die hij in Parijs had leren kennen, voor het eerst naar Rome.

In 1949 bezocht hij zijn Deense vriend Otto Rasmussen, die hij ook kende uit de tijd in Parijs, en maakte daar een portret van de schrijver-filosoof Jorgen Bukdahl. Vlak voor hij vertrok naar Denemarken kreeg Wim officieel opdracht van de Landelijke Actie voor het Katholieke Misdeelde Kind om een portret te schilderen van Zijne Heiligheid paus Pius XII te Rome.

Jorgen Bukdahl
- houtskool - 1949

Wim: "Daar moest ik toch wel even over denken. Maar ik vond het toch ook wel weer een geweldige uitdaging om paus Pius XII, waar ik persoonlijk een grote bewondering voor had, te mogen portretteren. Ik kende hem al van diverse foto's. Ik dacht: nou, dat is een unieke kans en die neem ik waar. Thuis waren ze er niet voor te vinden. Want toen ik het thuis vertelde, zei mijn vader: "Jongen, wat ga je doen?" Ik zeg: "Ik ga het doen." En de fascinerende pausfiguur had ik naderhand dus door die persoonlijke kennismaking - want ik moest het hem zelf gaan vragen, toen het door diverse monseignori was voorbereid - persoonlijk mogen ervaren. Ik vroeg wat voor mogelijkheden er voor mij zouden zijn om voor mij eventueel te poseren of de gelegenheid te geven om

hem van nabij te mogen meemaken. Want dat zijn toch de sterkste indrukken, veel sterker dan een foto waarschijnlijk kan geven. Zijn gebaren te zien, zijn stem te horen, zijn boodschappen te ondergaan, te ervaren."

Voor de buitenwereld moest deze opdracht van de opdrachtgevers nog geheim blijven. Er was "uiterste discretie gewenst". Toen Wim dan ook om buitengewoon verlof vroeg, ging het om een "Rooms-Katholieke

Hoogwaardigheidsbekleider te Rome". Op 15 september werd schriftelijk overeengekomen dat Wim in Rome een portret zou schilderen van paus Pius XII, omvang circa 200 x 150 cm, dat moest gereed zijn binnen vijf maanden na de opdracht. De totale kosten voor het maken

van dit portret zouden bedragen fl 6.000,- inclusief alle daaraan verbonden rechten, zoals bijvoorbeeld recht van reproductie. Later bleek dit bedrag niet te volstaan. De opdrachtgever stelde onder andere als voorwaarde dat er geen enkele publicatie mocht plaatsvinden zonder zijn

Uitspraken van Wim over ... portretten

"Een portret bedoelt te zijn een authentiek document van de afgebeelde (herkenbaar voor anderen). De kunstenaar betracht hierbij de grootst mogelijke objectiviteit en hanteert technische verworvenheden zonder verloochening van eigen visie. De portretschilder schildert vanuit zijn voorliefde voor de mens; een onuitputtelijke bron van een boeiende verscheidenheid aan typen qua leeftijd, expressie en tegenstelling. De menselijkheid in al zijn schakeringen. En de schilder werkt vanuit zijn behoefte, zijn innerlijke drang om dit fenomeen 'mens' vast te leggen. Hij maakt het tot een professie. En de portretschilder heeft zo'n drang heel bijzonder, plus nog iets daarboven op, namelijk door middel van ruime confrontaties zich psychisch in te leven in het wezen van de ander, 'n soort kroniekur, die een tijdsbeeld, een époque weergeeft, waar een zekere zwaartepuntverlegging plaatsheeft."

Vrouw 1965, olieverf, 45 x 35 cm

"Ik kan niet iedereen schilderen. Ik geloof ook niet dat dat zou moeten. Ik geloof dat je alleen naar diegene kunt werken, waar je een beetje in kunt komen en waar je minstens wat

Pastoor A. Ras ca. 1962, olieverf, 75 x 65 cm

verwantschap mee kunt hebben. Want ik geloof in de medewerking van een model. Iemand die poseert moet toch ergens daarin meeleven, daarin mee kunnen komen, het fijn vinden ergens. En als ze het fijn vinden dan kunnen ze ook tijdelijk weg wezen. Ze kunnen met hun fantasie overal naar toe. Ze hoeven zich niet versteend te voelen. Ik praat gewoon met de mensen terwijl ik schilder. Ik heb er een prettig contact mee en dat vind ik wezenlijk. Soms dwalen ze af met hun gedachten, maar als ik het contact weer nodig heb, dan ontstaat dat wel weer gemakkelijk. Soms vind ik het wel prettig om wat muziek op de achtergrond te hebben. Mooie muziek want dat inspireert mij en de ander wordt er soms ook wel door geïnspireerd. Wanneer het samen kan gaan, vind ik dat een niet te verwaarlozen achtergrond."

Knielend naakt, houtskool en bruin krijt, 75 x 50 cm

Liggend naakt, olieverf 84,5 x 100 cm

